

Linskäkten i Oppala 100 år

Efter den succéartade återinvigningen av linskäkten i Oppala för två år sedan har byggnaden försetts med nytt spåntak. Den kunde alltså visa upp ett värdigt yttre, när vi lördagen den 15 september firade skäktens 100-åriga tillvaro.

Ännu en gång fick vi se det stora hjulet börja gå runt. Maskineriet startade med ett taktfast dunkande, så snart det uppdämda vattnet släpptes på. En del i den församlade skaran provade på att vrida linknipporna under de tunga trästamparna, som ”bråkade” sönder stjärken, så att de användbara fibrerna blottades. Sedan fortsatte de till själva skäktningen och så vidare till häckling.

För att förhöja feststämningen bjöd Hembygdsföreningen även på korvgrillning över öppen eld, vilken spred en behaglig värme i det en aning kyliga vädret.

Vi vill här återge vad en gammal f d smed, Johan Hillin född i Oppala den 26 dec. 1853, berättade i en intervju på 1940-talet.

I gamla tider fanns en linskäkt efter ån i Oppala vid den s k vattmaskinströmmen. Men folkmängden i byn växte och den gamla skäkten, som ägdes av ett par bondgårdar, kunde inte längre göra den tjänst man gjorde anspråk på. Vid 1880-talets början beslöt man bygga en ny skäkt, som skulle bli hela byns egendom. Den togs i bruk 1884. Genom att en ny såg hade uppförts nedanför den gamla s k ”översågen” kunde man bygga in skäkten i den äldre sågbyggnaden. Bland arbetarna fanns nämnde Hillin, som berättar vidare:

–”Jo det var andra tider då. Vi arbetade 12 timmar om dagen och för detta hade vi en dagpenning av 1 krona och 50 öre, ungefär 12 öre timmen, och ändå var jag ju i 30 års åldern. Man kunde även få arbeta över 1 eller 2 timmar, men inte visst vi då, att man kunde få extra för det.”

Efter dåtida syn på tingen var den nya skäkten något alldeles storstiligt och modernt. Den gjorde arbetet fort och billigt. Sockenborna körde hit lin från socknens alla byar. Man började arbetet på eftersommaren eller brått på hösten och fick hålla på ända till jul, såvida inte kölden eller vattentillgången satte stopp för det.

Kvinnorna som deltog i arbetet, de s k skäkterskorna, hade heller inte så stor dagpenning – 50 öre pr dag samt kost var den lön de fick. Men det skulle vara riktigt god och riklig mat. Man tyckte ibland, att man var på kalas mitt på vardagen då middagen dukades. Skäkterskorna skulle hållas om ryggen, ty de var väl ansedda i bygden. Deras arbete skulle också belönas med en lintova från varje gård som skäktade, ty sytråd skulle de ha för hela året gratis.

Linskäkten innan den reparerades. Foto: Bror Olsson

Kvinnornas arbete var ibland även farligt, för det har hänt, sade Hillin, att när dom höll i linet så kunde handen och armen följa med in i skäktvingarna. En kvinna från Björke hade t o m fått fyra fingrar avslagna och bortslitna i skäkten.

Frammot 1900-talet avtog hemberedningen av lin mer och mer. Industrialismen segrade och övertog arbetet, varför skäktningen minskade för varje år och omkring 1920 upphörde den helt.

År 1936 skänkte Oppala Byamän skäkten till Oppala Bastuförening, som i sin tur skänkte den till Hille Hembygdsförening med önskan, att den skall stå kvar på sin plats. Ty, ansåg man, flyttas en sak bort från sin gamla plats, då mister den mycket av sitt värde.

/KL

[Hillebygden, Nr. 2, 1984]